

Pölyttäjäystävällinen maatila

Traci Birge, MMT
Maataloustieteiden laitos, Helsingin yliopisto
traci.birge@gmail.com
traci.birge@helsinki.fi
Twitter: @TraciInFinland

2021-11-27 perinnemaisemayhdistys ry:n kokous

carbonaction.org/fi/polyttajaystavallinen-maatila-neuvontamateriaalia-viljelijöille/

Pölyttäjätystävällinen maatalous - opas

<https://carbonaction.org/fi/polyttajaystavallinen-maatila-neuvontamateriaalia-viljelijoille/>
<https://carbonaction.org/fi/materials/polyttajaystavallinen-maatila/>

- ❖ Tavoitteena on esitellä pölyttäjätystävällinen maatila -konsepti ja kasvattaa viljelijöiden tietämystä ja osaamista, jotta jokainen viljelijä voisi kehittää maatilaansa pölyttäjätystävällisemmäksi.
- ❖ 2-osainen opas
  - ❖ Osa I “Pölytys ja pölyttäjät” sisältää teoriaa ja taustoitusta.
    - ❖ Pölyttäjät ja niiden merkitys peltoekosysteemissä.
    - ❖ Pölyttäjien tila ja haasteet maatalousmaisemassa.
  - ❖ Osa II, “Pölyttäjätystävällinen maatila” on ratkaisukeskeinen.
    - ❖ Pölyttäjätystävällinen maatalouden periaatteet
    - ❖ Toimenpiteet.
- ❖ “Viljelijän kokemus-” ja “Tutkijan kynästä” -kirjoituksia

Pölyttäjätystävällinen maatila

Periaatteet ja käytännöt
pölyttäjätystävällisempään maatalouteen

Kansikuva: Eero Joenrinne, Joenrinne Films

Tärkeimmät pölyttäjäryhmät Suomessa

Mesipistiäisillä

(*Anthophila*)

tarkoitetaan kaikkia

luonnonvaraisia ja

tarhattuja

mehiläisiä ja

kimalaisia.

Niitä löytyy

Suomesta

yhteensä noin **240**

lajia

MESIPISTIÄISET

AMPIAISET

KÄRPÄSET

Lähinnä kukkakärpäset

RIPSIÄISET

KOVAKUORIAISET

Tietyt lajit

PERHOSET

YÖPERHOSET

Tärkeitä öiselle pölytykselle

Kukkakärpäset

(*Syrphidae*) ovat

tärkeimpiä

pölyttäjiä. Ne ovat

usein hyvin

karvaisia ja

muistuttavat

pistiäisiä.

Suomessa on

tavattu yli **370 lajia**.

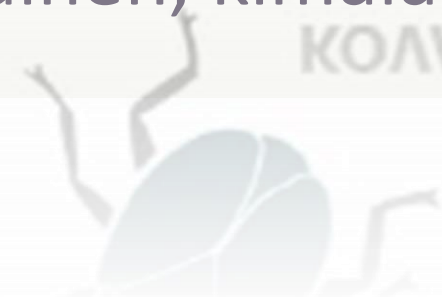
Lisäksi, tarhatut pölyttäjähyönteiset Euroopassa:

Tarhamehiläinen, kimalainen, myös erakkomehiläinen ja kukkakärpänen

RIPSIÄISET

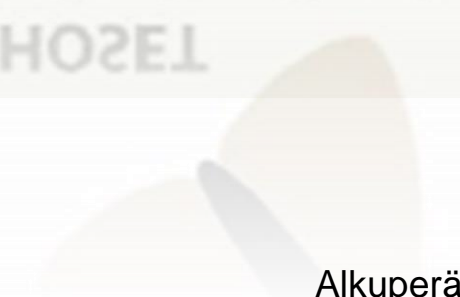
KOVAKUORIAISET

PERHOSET

YÖPERHOSET

Mihin pölyttäjiä tarvitaan?

Suomen keskeisimmät osittain tai kokonaan pölyttäjäriippuvaiset maatalouskasvit ja niiden tärkeimmät pölyttäjät

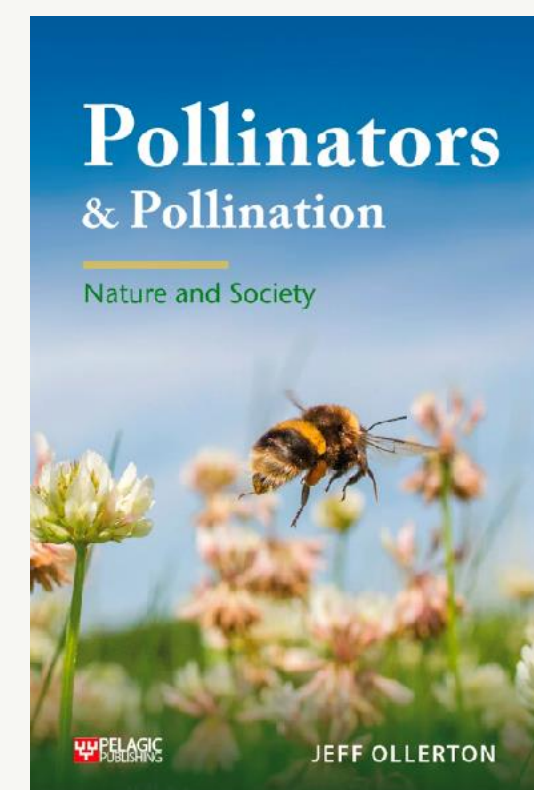
Satokasvi	Tarha- mehiläinen	Kimalaiset	Erakko- mehiläiset	Kärpäset
Viljelykasvit				
Rypsi, rapsi	xx	x		x
Härkäpapu	xx	xx	x	
Kumina	x		x	xx
Tattari	xx	x	x	xx
Mansikka	xx		x	x
Herukat	x	xx		
Omena	xx	xx	x	x
Vadelma	xx	xx	x	x
Tomaatti		xx		
Pensasmustikka	xx	xx	x	
Apilat	xx	xx		
Luonnonmarjat				
Mustikka	x	xx	xx	
Puolukka	x	xx	x	x
Vadelma	x	xx		
Karpalo		xx	xx	
Lakka				xx

Viljelykasvi	Riippuvuus hyönteis- pölytykses- tä %	Viljelyala Suomessa 2017 (ha)
Peltokasvit		
Rapsi	10	36 778
Rypsi	80	28 427
Kumina	100	24 056
Härkäpapu	30	22 113
Tattari	90	2 043
Öljypellava	10	1 209
Puna-apila (siemen)	100	615
Puutarhakasvit		
Mansikka	20	3 804
Herukat	70	1 788
Omena	90	691
Vadelma	60	433
Avomaankurk- ku	90	167
Pensasmus- tikka	100	86
Kesäkurpitsa	90	59

10. Pölyttäjien tarpeet

Eri pölyttäjäryhmillä on eri tarpeet.

Laji menestyy ainoastaan paikoissa jossa on sopivia kukkia, perustarpeita lisääntymistä varten, ja lajikohtaisia muita resursseja.

Kukat

- ❖ **Monimuotoisuus on avainsana**
- ❖ **Hyvä kukkajatkumo**, esimerkiksi: Pajut, voikukka, virnat, nätkelmät, apilat, sarjakukkaiset, maitohorsma, kaunokit, ohdakkeet, ruusuruoho ja kultapiisku

- ❖ **Kaikki eivät syö siitepölyä ja hunajaa!**
- ❖ **Isäntäkasvit:** Ravintokasvit esim. perhosille
- ❖ **Kukkakärpästen** toukkien ravinnon lähteet vaihtelevat lajin mukaan.

Lisääntyminen: Toukkavaihe

Kuva: Heikki Luoto otokkatieto.fi

Kukkakärpäsen toukat syövät suuren määrän kirvoja.

Pesimä- ja talvehtimispaikat

Photos: Beatriz Moisset; Christine Liloia/NC Botanical Garden; Sarah Foltz Jordan; Flickr/orangeaurochs

xerces.org

Pesimä- ja talvehtimispaikat

- ❖ Löytyvät hallitusta hoitamattomuudesta.
- ❖ **Monia eri pesimätapoja:** toiset pesivät maassa (kuten monet erakkomehiläiset), toiset puiden kannoissa tai vanhoissa rakennuksissa. Paljas maa on erittäin tärkeä.

Pölyttäjäystävällinen maatila -konseptin pääperiaatteet

Pölyttäjäystävällinen maatila -konsepti on:

- ❖ Tarkoitettu kaikille viljelijöille.
- ❖ Ajattelutapa ja viljelytavat muutetaan pölyttäjäystävällisemmäksi tiedon jalkauttamisen ja asennemuutoksen kautta.
- ❖ Kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa pyritään huomioimaan pölyttäjien tarpeet koko tilan toiminnassa.
- ❖ Yhteiset tavoitteet ja synergiat muiden luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden kanssa.

Pölyttäjäystävällinen
maatila -lähestymistapa
sopii kaikille maatiloille

Kuva: Traci Birge

Pölyttäjäystavallinen
maatila -lähestymistapa
sopii kaikille maatiloille

Pölyttäjäystavallisella maatilalla...

- ❖ ...tarjotaan pölyttäjille kukkia, sopivat olot lisääntymiselle, ja muut resurssit kuten talvehtimispaikat.
- ❖ ...on tavoitteena säilyttää ja ennallistaa olemassa olevaa luontoa, eikä korvata sitä jollain uudella.
- ❖ ...pyritään löytämään kasvinsuojeluaineille vaihtoehtoisia menetelmiä.

Toimenpiteet maatilalla

- ❖ Hallittu hoitamattomuus
- ❖ Luomuviljelyä ja kasvinsuojeluaineiden vähentäminen
- ❖ Kukkivat viljelykasvit viljelykiertoon (apila, rypsi, kumina, härkäpapu, tattari)
- ❖ Sekaviljely
- ❖ Kesannot, monimuotoisuus- ja luonnonhoitopellot
- ❖ Perinnebiotoopit
- ❖ Pientareiden leventäminen
- ❖ Kukkakaistat
- ❖ Laidunnus
- ❖ Pajut pientareilla
- ❖ Luonnonmukainen kotipiha ja tilakeskus
- ❖ Pölyttäjäystävällinen niitto (ajoitus ja tapaa)
- ❖ Pellolla pysyvät elementit kuten puut, pensasaidat, avo-ojat, hirsirakennukset, paljas maa paikat ja kohopenkat kuten petopenkat auttavat hyönteisiä!

Härkäpapu lisää
peltomaiseman
monimuotoisuutta

Kuvat: Abc10, Lies Van Rompaey, Wikicommons

Kukkakaistat...

Kuva: Traci Birge

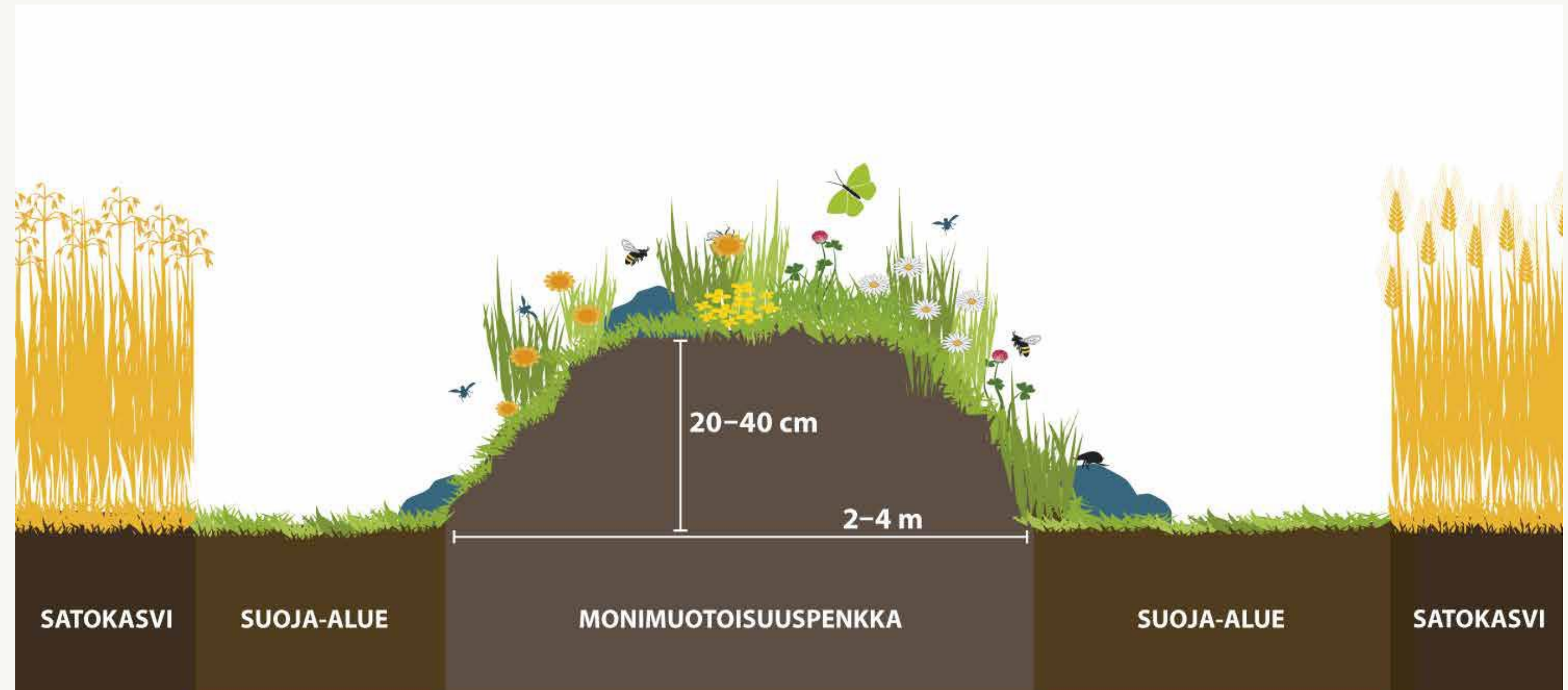
... ja kukkivat petopenkat

YKSIVUOTINEN HUNAJAKUKKA-APILA SEOS⁹⁸

hunajakukka 5–7 kg
persianapila 5–7 kg
veriapila 5–7 kg
(Italian raiheinä 8–10 kg)
(valkosinappi 2–4 kg)
YHTEENSÄ 15–21 kg/ha

KAKSIVUOTINEN HUNAJA-VIHERKESANTOSEOS⁹⁹

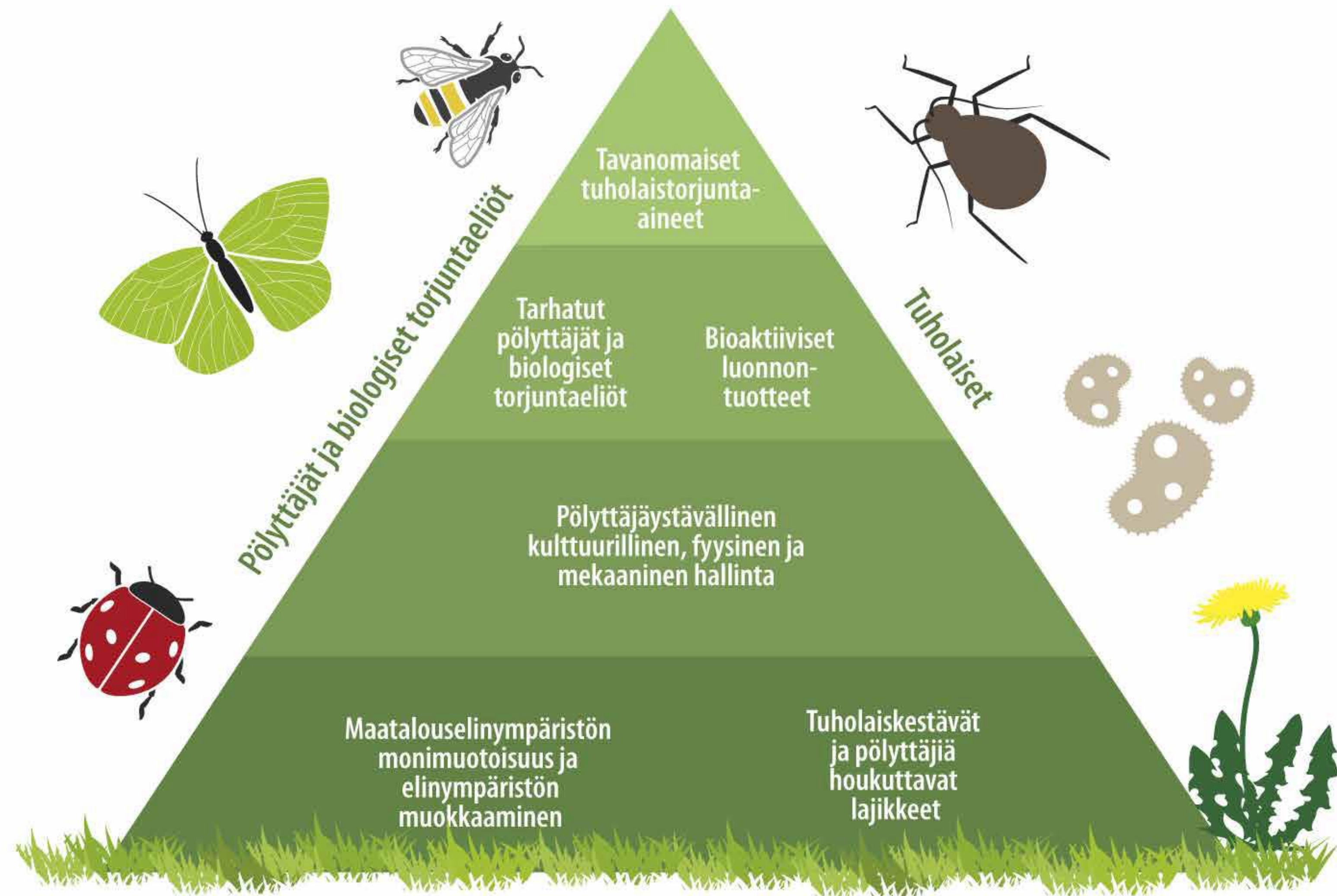
rohtomesikkä 10–15 kg
alsikeapila 3–5 kg
valkoapila 1–2 kg
nurmi/ruokonata 5–10 kg
YHTEENSÄ 19–32 kg/ha

IPM:sta IPPM:iin! Integroitu kasvin- ja pölyttäjäsuojaus*

Pölyttäjiä huomioon integroidun kasvin- ja pölyttäjäsuojausavulla (IPPM)

Kiitos!

Pölyttäjätystävällinen maatila -opas

<https://carbonaction.org/fi/materials/polyttajaystavallinen-maatila/>

Traci Birge, MMT,
Helsingin yliopisto, Maataloustieteiden osasto
(agroekologia)

traci.birge@gmail.com

traci.birge@helsinki.fi

Twitter: @TraciInFinland

<https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/agroecology>